

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně: **L. K.**, zast. JUDr. Martou Čihákovou, advokátkou, se sídlem Ústí nad Labem, Masarykova 43, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 5. 2004, č. j. 14 Az 628/2003 – 25,

t a k t o :

- I. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 14 Az 628/2003 – 25 ze dne 3. 5. 2004 **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Zástupkyni žalobkyně, JUDr. Martě Čihákové, advokátce, se sídlem v Ústí nad Labem, Masarykova 43, **se p ř i z n á v á** odměna ve výši 2150 Kč, která jí bude vyplacena Nejvyšším správním soudem do 30ti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 24. 11. 2003, č. j. OAM-1395/VL-10-P08-2003, nebyl žalobkyni udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2, a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), a současně bylo vysloveno, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Správní orgán v odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti o udělení azylu žadatelky je obava z potíží se zástupci bezpečnostních složek. Problémy jmenované spočívaly v nemožnosti hájit práva jejího syna, který byl neoprávněně obviněn ze spáchání trestného činu vraždy. V této souvislosti byla

jmenovaná vydírána ze strany prokuratury, když byla za slib propuštění jejího syna nucena zaplatit stanovenou finanční sumu a následně prodat byt. Žalovaný dospěl k závěru, že tyto skutečnosti nelze podřadit pod zákonné podmínky pro udělení azylu podle § 12 písm. a) a b) zákona o azylu. Neshledal též, že by žadatelka o azyl splňovala podmínky pro udělení azylu podle ustanovení § 13 téhož zákona (za účelem sloučení rodiny), ani podmínky pro udělení tzv. humanitárního azylu ve smyslu § 14 téhož zákona. Po zhodnocení obsahu překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu a jejich porovnání s informacemi o Uzbeké republice nedospěl správní orgán k závěru, že žadatelka náleží k osobám ohroženým skutečnostmi, zakládajícími překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu a jejich existenci tedy v případě žadatelky neshledal.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně žalobu, v níž uvedla, že rozhodnutí správního orgánu napadá v celém rozsahu pro jeho nezákonnost, která spočívá v porušení ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1 a § 46 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, kde je stanovena povinnost správního orgánu přesně a úplně zjistit skutečný stav věci. Namítala, že při posuzování jejího návrhu nebyl zjištěn přesně a úplně skutečný stav věci a učiněná zjištění nepostačovala ke správnému posouzení věci. Dále namítala, že důkazy, které si správní orgán opatřil pro rozhodnutí, nebyly úplné, a došlo k porušení ustanovení § 32 odst. 1 a § 34 odst. 1 správního řádu. Dovožovala, že správní orgán nemohl řádně posuzovat skutkové a právní otázky, které pro své rozhodnutí potřeboval zodpovědět. Stejně tak zhodnotil provedené důkazy nesprávně a bez jejich vzájemné souvislosti, čímž porušil ustanovení § 34 odst. 5 správního řádu. Pod bodem III. žaloby uvedla, že další důvody budou uvedeny poté, co se seznámí s celým obsahem spisu. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí žalovaného považovala za nezákonné a neopodstatněné z uvedených důvodů, žádala, aby napadené rozhodnutí bylo soudem zrušeno a věc mu byla vrácena k dalšímu projednání. Současně žádala, aby jí soud ustanovil zástupce.

Usnesením ze dne 3. 5. 2004, č. j. 14 Az 628/2003 – 25, Krajský soud v Ústí nad Labem žalobu odmítl s odkazem na ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Poukázal na ustanovení § 71 s. ř. s., podle něhož žaloba musí obsahovat žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné. Podání žalobkyně však žádné žalobní body neobsahovalo, neboť v něm žalobkyně jen obecně namítala nesouhlas s rozhodnutím, aniž by uvedla, jakým konkrétním způsobem byla zkrácena na svých hmotných či procesních právech, nebo které důkazy žalovaný nesprávně zhodnotil, či mu vytýkala jiné konkrétní vady v postupu. Tato vada způsobuje podle soudu nedostatek podmínek řízení, pro nějž nelze v řízení pokračovat, a proto podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. musela být žaloba odmítnuta.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně (dále též jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost, v níž se dovolávala důvodů kasační stížnosti specifikovaných v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) – d) s. ř. s., přičemž krajskému soudu vytýkala nesprávné právní posouzení věci. Žádala o ustanovení bezplatného právního zástupce z řad advokátů, osvobození od soudních poplatků a přibrání tlumočnicka jazyka ukrajinského. Současně požádala ve smyslu § 107 s. ř. s. o odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí. Navrhovala, aby Nejvyšší správní soud zrušil „napadený rozsudek“ a věc vrátil Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení.

Usnesením ze dne 19. 11. 2004, č. j. 14 Az 628/2003 – 43, ustanovil Krajský soud v Ústí nad Labem stěžovatelce v řízení o kasační stížnosti zástupkyni JUDr. Martu Čihákovou, advokátku, se sídlem v Ústí nad Labem, Masarykova 43, které současně uložil, aby do jednoho měsíce od doručení usnesení doplnila kasační stížnost o konkrétní důvody podle § 103 odst. 1 s. ř. s., a stěžovatelku v tomto řízení zastupovala.

V doplnění kasační stížnosti stěžovatelka uvedla, že nesouhlasí s napadeným usnesením, kterým byla její žaloba odmítnuta proto, že postrádá skutková tvrzení. Poukázala především na omezení svých práv v tomto řízení, když jí nebyla poskytnuta možnost jednat ve svém mateřském jazyce, a neměla tak možnost se konkrétně vyjádřit a konkretizovat svoje tvrzení o okolnostech, které ji vedly k rozhodnutí požádat o azyl v České republice. Dále poukazovala na to, že se snažila konkrétními vysvětleními odůvodnit svoje rozhodnutí, avšak k tomu nedošlo, neboť v průběhu řízení nebyla zajištěna její práva. Namítala, že nesprávným zůstalo původní rozhodnutí o odmítnutí azylu z humanitárních důvodů, kdy právě pro jazykovou neznalost nebyla schopna řádně a podrobnými důvody rozvést veškeré skutečnosti, které ji vedly k odchodu ze země, kde se cítila být ohroženou. Poukazovala na současný stav v zemi, kde nemá nejmenší jistotu klidného života, dále na obecné ovzduší, které je v zemi navozeno a u ní přivodilo i zdravotní potíže psychického rázu a pro bezvýchodnost tohoto způsobu života byla nucena volit odchod ze země. Dovolávala se proto udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu. Dovožovala, že důvod kasační stížnosti je dán v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Navrhovala, aby Nejvyšší správní soud zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že kasační stížnost nesměruje do usnesení soudu, a proto se k ní nehodlá vyjadřovat, a nechává rozhodnutí o kasační stížnosti plně na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. K námitkám zástupkyně týkající se nemožnosti jednání stěžovatelky v jejím jazyce, poukázal správní orgán na správní spis, kde je založeno prohlášení o jazyce stěžovatelky, v němž je výslovně uvedeno, že si žadatelka přeje, aby řízení bylo vedeno v jazyce ruském. Tak také bylo postupováno. Ani v protokolu o pohovoru není nejmenší zmínka o nějakém nedostatku či nespokojenosti stěžovatelky s tlumočením, proto se správnímu orgánu tato námitka jeví jako irelevantní a čistě účelová. Odkázal na správní spis a navrhoval nepřiznání odkladného účinku. Rozhodnutí o kasační stížnosti ponechal na úvaze Nejvyššího správního soudu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem z důvodů v kasační stížnosti (zejména jejím doplnění) namítaných, a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná potud, pokud je v ní namítána nezákonnost postupu krajského soudu, jímž žalobu bez dalšího odmítl, tedy pokud se v ní stěžovatelka dovolává kasačního důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. (aniž by tak činila výslovným odkazem na zmíněné ustanovení). Nejvyšší správní soud v této souvislosti konstatuje, že není jeho úkolem znovu posuzovat otázku, zda stěžovatelce měl či neměl být žalovaným azyl přiznán, jak se podle obsahu kasační stížnosti stěžovatelka mylně domnívá, nýbrž musí posoudit, zda předchozí řízení trpělo vadami, spadajícími pod ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s., tvrzenými v kasační stížnosti, popřípadě některými dalšími vadami, k jejichž přezkumu je povolán v řízení zahájeném účinně podanou kasační stížností z úřední povinnosti. V projednávané věci je Nejvyšší správní soud dokonce přesvědčen, že není vázán důvody kasační stížnosti, neboť řízení před Krajským soudem v Ústí nad Labem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 109 odst. 3 v souvislosti s § 103 odst. 1 písm. d/ s. ř. s.). Nelze totiž přehlédnout, že v žalobě ze dne

19. 12. 2003 žalobkyně kromě návrhu na zrušení rozhodnutí žalovaného o neudělení azylu, požádala soud současně o ustanovení zástupce. Za této situace bylo tudíž povinností soudu o tomto návrhu rozhodnout ve smyslu ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s. Znamená to tedy, že pokud takový návrh soud obdržel, měl se nejdříve zabývat posouzením předpokladů stěžovatelky pro možnost ustanovení zástupce, tedy především posouzením, zda jsou u ní dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, a je-li ustanovení zástupce potřebné k ochraně jejích práv. Pokud tak krajský soud neučinil, bylo jeho řízení nepochybně zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o odmítnutí žaloby.

Dále nutno uvést, že Krajský soud v Ústí nad Labem odmítl žalobu podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. pro neodstranitelný nedostatek podmínek řízení, který spatřoval ve skutečnosti, že podání stěžovatelky neobsahovalo náležitosti uvedené v ustanovení § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. s odůvodněním, že žaloba neobsahovala žádné žalobní body, pouze obecné konstatování, že výrok rozhodnutí napadá žalobkyně v celém jeho rozsahu a citaci některých ustanovení zákona o správním řízení. Svůj závěr o neodstranitelnosti vad podání zřejmě tedy opřel, aniž by to výslovně uvedl, o ustanovení § 71 odst. 2 s. ř. s. Podle věty třetí tohoto ustanovení je totiž možné rozšířit žalobu na dosud nenapadené výroky rozhodnutí, nebo ji rozšířit o další žalobní body pouze ve lhůtě pro podání žaloby. To ovšem platí za předpokladu, že žaloba obsahuje alespoň jeden žalobní bod. Krajský soud v Ústí nad Labem zřejmě dospěl k závěru, že tuto podmínku podání stěžovatelky (žaloba) neobsahuje, a proto vůbec stěžovatelku k odstranění vad nevyzýval. Nutno přitom v této souvislosti uvést, že podle § 35 odst. 7 s. ř. s., požádá-li žalobce o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení. To podle názoru Nejvyššího správního soudu platí též ve vztahu ke lhůtě pro případné rozšíření žaloby podle § 71 odst. 2 s. ř. s. Smyslem tohoto ustanovení je totiž zabezpečit, aby zástupce účastníka mohl po svém ustanovení ve zbylé lhůtě podání doplnit, sepsat žalobní body. Tato možnost však žalobkyni v projednávané věci dána nebyla, přičemž Nejvyšší správní soud se neztotožňuje se závěrem Krajského soudu v Ústí nad Labem o nezpůsobilosti žaloby k jejímu doplnění.

Nejvyšší správní soud ve svých předchozích rozhodnutích opakovaně uvedl, že neexistuje zákonná povinnost soudu v případech, kdy žaloba neobsahuje žádný žalobní bod, vyzývat žalobce k odstranění těchto vad ve smyslu ustanovení § 37 odst. 5 s. ř. s., neboť takto široce pojímaná povinnost soudu by odporovala zásadě dispoziční a zásadě koncentrace řízení, v souladu s nimiž je řízení o žalobě koncipováno (viz např. rozsudek ze dne 23. 10. 2003, č. j. 2 Azs 9/2003 – 40, publikovaný pod č. 113/2004 Sb. rozhodnutí NSS). Nejvyšší správní soud však zároveň považuje za rozhodné, že ustanovení § 71 odst. 2 věty třetí s. ř. s. stanoví lhůtu pouze pro rozšíření žaloby na dosud nenapadené výroky rozhodnutí nebo o další žalobní body, a tedy v souladu s konstantní judikaturou i pro doplnění žalobního bodu do podání, které dosud žádný žalobní bod neobsahovalo, nikoliv však na odstranění jiných vad žaloby. Vady žaloby jsou přitom odstranitelné postupem podle § 37 odst. 5 s. ř. s., podle kterého předseda senátu usnesením vyzve podatele k opravě nebo odstranění vad podání a stanoví k tomu lhůtu. Nejde-li tedy o situaci, kdy podání neobsahuje žádný žalobní bod, a jde-li naopak o situaci, kdy žalobní bod je formulován jen nedostatečně přesně a podrobně, popřípadě chybí-li v žalobě jiné náležitosti než žalobní body či vymezení rozsahu napadení správního rozhodnutí, je soud povinen postupovat podle ustanovení § 37 odst. 5 s. ř. s. a usnesením vyzvat podatele k opravě nebo odstranění vad podání tak, aby mohlo být věcně projednáno. Pouze v případě, že podání není

ve stanovené lhůtě doplněno nebo opraveno a v řízení není možno pro tento nedostatek pokračovat, odmítne soud usnesením řízení o takovém podání, přičemž o tomto následku musí být podatel ve výzvě poučen.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu pokud stěžovatelka vzdor svým komunikačním omezením, daným neznalostí českého jazyka, v žalobě uvedla, že rozhodnutí správního orgánu napadá v celém rozsahu pro jeho nezákonnost, přičemž žalobní body spatřovala v porušení ustanovení správního řádu, konkrétně v ustanovení § 3 odst. 3, 4, § 32 odst. 1, § 34 odst. 1 a 5 a § 46 správního řádu, kdy tvrdila, že správní orgán nezjistil úplně a přesně skutečný stav věci a skutková zjištění nepostačovala ke správnému posouzení věci, a dále, že si správní orgán neopatřil pro rozhodnutí úplné podklady, takže nemohl posuzovat skutkové a právní otázky, které pro své rozhodnutí potřeboval zodpovědět, a pokud stěžovatelka navrhla zrušení napadeného rozhodnutí správního orgánu a vrácení věci k dalšímu řízení, nelze přisvědčit předpokladu krajského soudu, z něhož při odmítnutí návrhu vycházel, že žaloba nijak konkrétně nenapadá rozhodnutí žalovaného a neobsahuje žádný žalobní bod. Žaloba navíc obsahovala rovněž specifikaci napadeného rozhodnutí, označení žalovaného, řádnou identifikaci stěžovatelky a další náležitosti podání obecně ve smyslu § 37 odst. 3 s. ř. s, jakož i žaloby podle § 71 odst. 1 s. ř. s. Lze souhlasit s tím, že žaloba vyžadovala doplnění, a že tudíž bylo povinností Krajského soudu v Ústí nad Labem žalobkyni k takovému doplnění vyzvat. Především však nutno zopakovat, že i kdyby žaloba neobsahovala ani jeden žalobní bod, podáním žádosti stěžovatelky o ustanovení zástupce ještě v průběhu lhůty k podání žaloby (žádost byla podána současně se žalobou dne 29. 12. 2003 a lhůta k podání žaloby v souladu s ustanovením § 32 zákona o azylu končila až 2. 1. 2004) po dobu podání žádosti o ustanovení zástupce až do právní moci rozhodnutí o ní, neběží lhůta k rozšíření žaloby na dosud nenapadené výroky, či o další žalobní body. Tato lhůta totiž doposud neskončila.

Nejvyšší správní soud tedy shledal nejen naplnění důvodů kasační stížnosti podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., neboť v posuzovaném případě nebyly splněny podmínky pro odmítnutí podání podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., ale navíc dospěl k závěru, že řízení před soudem bylo zatíženo vadou (nerozhodnutím o žádosti žalobkyně o ustanovení zástupce pro řízení před krajským soudem), která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé ve smyslu ustanovení § 109 odst. 3 s § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

V dalším řízení proto bude třeba, aby krajský soud nejdříve rozhodl o stěžovatelčině žádosti o ustanovení zástupce pro řízení před krajským soudem a poté, podle výsledku svého rozhodnutí, vyzval stěžovatelku k doplnění žaloby, a to v souladu s vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud podle § 110 odst. 2 s. ř. s. v novém rozhodnutí.

Odměna zástupkyni stěžovatelky, JUDr. Martě Čihákové, advokátce, která byla ustanovena soudem, byla stanovena ve výši 2150 Kč, a to za dva úkony po 1000 Kč (převzetí a příprava zastoupení a doplnění kasační stížnosti ze dne 4. 1. 2005 - § 11 odst. 1 písm. b/ a d/ a § 9 odst. 3 písm. f/ vyhlášky č. 177/1996 Sb.) a náhrada hotových výdajů 2 x 75 Kč, celkem

tedy 150 Kč. Odměna ve výši 2150 Kč bude zástupkyni stěžovatelky vyplacena do 30ti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. listopadu 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu